

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLÉ

A szovjet atomkatasztrófáról amerikai, angol, nyugatnémet lapvéleményeket idézünk.

A NEW YORK TIMES három amerikai szakértő - közöttük egy szovjet atomerőmű tervezésében résztvevő - orosz születésű reaktormérnök a new yorki világkereskedelmi központban adott sajtókonferenciáját ismerteti.

A rádióaktív szennyeződés mértékéből és egyéb elemzésekből arra lehet következtetni, hogy a csernobili reaktorból a katasztrófa első két napja során 300 méternél magasabb lángoszlop csapott az égből. Az EBASCO nevű amerikai reaktorgyártó vállalat 3 munkatársa szerint a katasztrófa április 25-én este 8 óra tájban vette kezdetét, egy úgynevezett "forró pont" keletkezett az 1700 üzemenyagrúd egyikében. Az oroszok ekkor a reaktor 1000 megavattos teljesítményét leszállították 200-ra, azt hitték, így megjavíthatják a "kicsinek" vélt műszaki hibát. Az üzemzavar azonban egyre nagyobb lett, gőz, majd ebből hidrogén képződött. 17 órával később a hidrogén felrobbant, letépte az épület tetejét és a reaktor burkát. A követelményeknek bajosan megfelelő elektromos és biztonsági berendezés felmondta a szolgálatot, úgyszintén az áram nélkül maradt hűtőszivattyúk. Vlagyimir Khanin, a leningrádi atomerőmű 7 évvel ezelőtt nyugatra emigrált egyik tervezője szerint a leningrádi atomerőmű a csernobili pontos másolata. A tervezés során ott sem gondolt senki arra a lehetőségre, hogy ekkora robbanás lehetséges.

Az erőműben van ugyan hidrogénelszívó berendezés, de azzal csak kismennyiségű gázt lehet eltávolítani. A Szovjetunióból származó tudós szerint a jelenlegi 45 szovjet atomreaktoroknak mintegy a háromnegyede nem bír ki nagyobb robbanást, mert nincs rajtuk az Amerikában általános, igen vastag védőburok. Hozzáfűzte: teljesen lehetetlennek tartja, hogy a Szovjetunió most védőburokkal látna el reaktorait.

Az amerikai lap ezután az amerikai reaktorgyártó vállalat tudományos főmunkatársát, Paul Robinsont idézi:

A csernobili erőmű eleve nem elégíti ki a biztonsági követelményeket. A reaktorban elhelyezett "csőtenger" számtalan hibaforrása lehet olyan, hogy csak szerelő "rémlátomásaiban" kísérthet. 1969-ben a nevadai sivatagban folytatott amerikai reaktor-kísérletek azt bizonyítják, hogy grafit modelábrázolású reaktorokban hidrogéngáz-baleset esetén körülbelül 20 méter átmérőjű lángoszlop keletkezik, amely legalább 500 méteres magasságba lövell fel. A Szovjetunió ezzel szemben azt állítja, hogy a lángoszlop alig volt 30 méter magas. Csakis a fél kilométer magasságba felcsapó láng magyarázhatja, miért volt olyan nagy a rádióaktív szennyeződés még másfél ezer kilométerre is Csernobiltól, míg a reaktor közelében viszonylag alacsony sugárzást mértek.

A londoni DAILY TELEGRAPH a közös piac döntésének szenteli figyelmét, amelynek értelmében - egyenlőre május 31-ig bezárólag -

Brüsszel kimondta az élelmiszerbehozatali tilalmat a Szovjetunióból, valamint Lengyelországból, Csehszlovákiából, Magyarországról, Jugoszláviából, Bulgáriából és Romániából.

Nem teljesen indokolatlan megtiltani az élelmiszer-importot azokról a területekről, amelyeket feltehetően elért a rádióaktív szennyeződés az orosz atomerőműből. De hogy miért kellett erre a célra hét kelet-európai országot kizárni, az már korántsem annyira világos. Mint tudjuk, az ide-oda fugdó szerek nincsenek tekintettel az országhatárookra. Ugyancsak különös, hogy a nyugati felfogás szerint "rádióaktív" földrajzi körzethez tartozó Kelet-Németországot kifejezték a tilalmi listáról, ezzel szemben a Svájcnál aligha veszélyeztetőbb Jugoszláviát belevették. A jugoszlávoknak - de nemcsak nekik - meg lehet bocsátani, ha ilyen kérdések jutnak az eszükbe: lehetséges volna, hogy az európai közösség harcias fellépése talán inkább a szervezett mezőgazdasági érdekeire vezethető vissza, semmint az állampolgáraik védelme miatti aggodalmakra?

Az angol lap levonja a következtetést:

Őnállósították magukat a franciák, döntést hoztak, amellyel minden Kelet-Európából származó élelmiszer-importot megtiltanak. Enyhe megrázkódtatást fog okozni, hogy - legalábbis átmenetileg - meg fog szünni azon jellegzetes francia csemegeárúk fogyasztása, amelyekről most tudtuk meg, hogy valójában a Kárpát-medencéből származnak: a békacomból és a csigáról van szó, ami gallus inyencségek mindezek után már sohasem fognak úgy ízleni, mint eddig. Őnálló lépésre szánták el magukat az olaszok is, akik - feltehetően egészen más szempontok alapján - mondták ki különféle élelmiszerekre a behozatali tilalmat.

"Hősök és bűnbakok" címmel a baloldali liberális nyugatnémet lap, a Frankfurter

Rundschau a Potyemkin-falvak hagyományait követő szovjet propaganda-erőfeszítésekről cikkezik, amelyek bevetésével a Kreml saját közvéleményét próbálja nyugatgatni. Egyfelől - írja a lap - "életüket kockáztató atomtűzoltó hősokákról" szólnak a belföldi fogyasztásra szánt hírek, másfelől pedig a csernobili illetékesekre próbálják háritani a felelősséget, akik - úgymond - "keményszívűek, közönyösek, kötelességüket elmulasztók" voltak, a csernobili atomkombinát főmérnökét ezzel a jellegével kizárták a pártból, egy másik vezetőt pedig "szigorúan megrótták."

A megróvásban részesült üzemi párttitkárnak, Gubszkij-nak azt vetették a szemére, hogy nem ismerte fel időben az események súlyát, ezért még talán az is lehetséges, hogy kezdetben hamisan tájékoztatta a felettes szerveket. Állítólag a Kreml-nek csak két napos késéssel adták tovább a hírt: ez a reaktor. Példáisan viselkedtek ezzel szemben a "csernobili hősök", akik 5000 tonna homokot, ólomot, bört dobtak a lángoló teaktorkráterba, az első

napokban sugárzástól egyáltalán nem védő helikopterekről, alig 200 méter magasságból. A vörös hadsereg lapja, a Krasznaja Zvezda szerint ezekben az **önkéntesekben** (nohát! Ilyen is van? Szerk.) testesült meg "az igazi szovjet jellem", mert életüket kockáztatták. A lap ugyanakkor beismeri, hogy a Csernobilba **kivezényelt** pilóták közül "egyesekek" nem is tudták, hogy veszélyben van az életük.

Még egy idézet a Frankfurter Rundschau-ból:

A szovjet polgár eközben nem tér magához a meglepetéstől, hogy éppen az a Gorbacsov burkolódik igen makacs hallgatásba, aki egyébként mindig az első, ha részvénytírástól, vagy felhívások közzétételéről van szó. A csernobili katasztrófa a pártvezér torkára forrasztotta a szót. Moszkvában olyanok is akadnak, akik már vonják a párhuzamot az 1941 júniusában bekövetkezett német támadás és Csernobil között, arra céloznak, hogy az akkori generalisszimus is megnémult a német támadást követően, hosszú napokba telt, amíg elmondta első nyilvános beszédét. Az új Kreml-vezetőség tekintélyét nem csupán nemzetközi szinten, hanem saját országán belül is megtépázta a katasztrófa. Nem egy moszkvai polgár, emberellenes lelkületet és önzést vet Gorbacsov szemére. Aki Kievből elutazik, ha teheti, Moszkvába megy, úgy véli, az áru- és élelmiszerellátás ott biztosítva van, hiszen ott él a vezetőség. Kievből 250 ezer iskolásgyerek utazott el, s eközben Moszkvában csörögnek a telefonok: csaknem minden moszkvai háztömbben kértek már "menedéket" kieviek. A zsúfolt társbérletekben élő moszkvaiak korántsem fogadják kitörő örömmel ezt az új helyzetet. Gondterheltek márcsak azért is, mert azt rebesgetik, hogy - úgymond - a "biztonság kedvéért" bezárták a legelső szovjet atomreaktorot, s ez a reaktor a Moszkva közelében lévő Oljabinszkban található. Különösebben az sem nyugtatja meg - legalábbis azokat a moszkvaiakat, akik ezt tudják - hogy a szovjet főváros kapui előtt egy hatalmas atomhulladékártó müködik.

Nyugatnémet környezetvédőkhöz, a zöldekhez közel álló nyugatberlini Tageszeitung a következőket írja:

A magyarországi sajtóban nem csupán Csernobil az egyetlen főtéma, hanem a bős-nagymarosi erőmű is. Megépítése ellen röviddel Csernobil előtt jelentetett meg a magyar ellenzék egy egészoldalas hirdetést a bécsi Die Presse-ben. A felhívás egyik aláíró csoportja a Dunakör volt, e környezetvédők politikai feje Baba Iván. Baba Iván így nyilatkozott Csernobilról: "Biztosan csak egyet tudok: az információs politika katasztrófális. Május elsején mindenkit kizavartak az utcára, május 2-án órákon át esett az eső. Nem mondta nekünk senki, hogy "maradjatok otthon, ne menjetek ki, ha esik." A legrosszabb az, hogy nincsenek számok, adatok, amelyekből kiderülne, müködik-e valójában Magyarországon a rádióaktív

Folytatás a 18. oldalon

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLÉ

szennyeződés. Minden jelentés ellentmondó, amely a sugárzás csökkenéséről szól. Hogy mi lesz a következő akciónk, azt nem tudom. Nálunk azonban számos környezetvédelmi csoport van, egy tehát biztos: akciók lesznek."

HÍREK EURÓPÁBÓL

A szovjet atomerőmű- katasztrófa

Következményeit még most, sem tudjuk valójában felmérni. A lakosság, de a kormányok is Európa-szerte tanácstalanok és egyre inkább az óvatosság kerül előtérbe. Mit együnk, mit ne, mire kell vigyáznunk, figyelniünk? Nyugatnémetországban három szakember- egy tápszer kutató, egy élelmiszer-vegyész és egy természetes gyógymódot alkalmazó orvos - a következőket ajánlja.

EPER. Lehetőleg Mirelite, mélyhűtött gyümölcsöt fogyasszunk, kerüljük a friss, primőr árut.

MÁLNA. Ugyancsak mélyhűtöttet vásároljunk.

GOMBA. Csak természetettét vegyünk, de még biztosabb, ha szárított vagy konzerv árut veszünk.

SPENÓT. Csak mélyhűtött Mirelite-t fogyasszunk!

ZÖLDBAB, FEJES SALÁTA.

KARALÁBÉ. Egyáltalán ne vegyünk friss, primőr árut! Különösen a fejes salátának nagy a rádióaktív tartalma!

KAPOR, PETREZSELYEM. Csak szárított formában vagy mélyhűtöttként alkalmazzuk!

VELŐS CSONT. Ne együk! A velő különösen nagy mennyiségű rádióaktív anyagot tartalmaz!

BELSŐSÉGEK. Akárcsak a csontvelő, a máj és a vese is nagy mennyiségű rádióaktív anyagot tartalmaz.

SZÁRNYASOK, BAROMFIK. Lehetőleg mélyhűtöttet vásároljunk, amelyeknek a csomagálási dátuma április 26-a előtti.

TEJ ÉS TEJTERMÉK. Ne vegyünk közvetlenül a termelőktől! Csak a tejüzemekben ellenőrzöttet vásároljunk. Aki pedig nagyon óvatos, az használjon süritett konzerv tejet vagy tejport.

Akik viszont a vadhúst szeretik, azoknak ugyancsak rossz hír, hogy ezek fogyasztása rendkívül veszélyes, hiszen nem tudni, hogy az állat mely területről származik és milyen mennyiségű, rádióaktív anyagokkal fertőzött növényt fogyasztott.

Ezekután a három nyugatnémet szakember elmondja, melyek azok az élelmiszerek, amelyeket ajánlatos fogyasztani.

A következő zöldségek és gyümölcsök minden aggodalom nélkül fogyaszthatók, amennyiben még április 26 előtt ládába kerültek: Ananász, alma, banán, körte, sárgarépa, burgonya, fokhagyma, cékla,

savanyúkáposzta, zeller.

Ugyancsak nyugodt szívvel ehető: kenyér, hal, margarin, rizs, liszt, tészta-félék, gabona-félék, cukor, bor, sör, és gyümölcslevek.

Karfiolt, uborkát, paradicsomot csak melegházit vásároljunk!

Vaj, sajt, és egyéb tejtermék vételnél vizsgáljuk meg a gyártási, csomagolási dátumot, annak április 26-a előttinek kell lennie!

Tojást ugyancsak ne vegyünk közvetlenül a termelőktől, és egyelőre tartózkodjunk a húsárúktól.

A kolbász és szalámi félék fogyasztásánál nem kell félni, hiszen ezek nagyrésze füstölt és jóval a katasztrófa előtt készült.

Ezekután lássuk a szakemberek által javasolt "atombiztos" menüt.

REGGELI. Egy pohár céklalé, savanyúkáposztalé vagy joghurt. Két szelet komisz vagy fekete kenyér vajjal vagy margarinnal, hozzá méz, sajt és lekvár. A komiszkenyérre a háborút átélő generáció még jól emlékszik. Ez a hántolatlan gabonából készült kenyér napjainkban világszerte elterjedt, mint az egyik legegészségesebb pékárú.

EBÉD. Zeller-leves, sovány hús vagy hal, mélyhűtött zöldségből vagy szójababból készült főzelék, savanyúkáposzta, burgonya. Édességnek pedig konzerv gyümölcs.

VACSORA. A reggelihez hasonlóan: komisz-kenyér, vaj, sajt, kolbász, szalámi, savanyúkáposzta, joghurt, banán, cékla.

Tudjuk, az imént felsorolt élelmiszerek közül jó néhány nem kapható, mégis úgy érezzük, hogy azok hasznosak lehetnek. Kétségtelenül jobb helyzetben vannak a nyugati országok. Jeruzsálemből kaptuk a hírt például, hogy a bukaresti izraeli nagykövetség ellátásáról légiúton gondoskodik a zsidó állam.

Ugyancsak Izraelből jelentik, hogy Csernobil neve régóta ismert a zsidóság körében. A város nevére először 1193-ban tesz említést egy egyházi kódex-író. Egy orosz ortodox kolostor állt a mai város helyén. Majd a környéken élő zsidóknak lett a szellemi központja.

Valamikor híresek voltak a csernobili rabbik, és héber nyelvű nyomdája világszerte ismert volt.

A következő hírdetést közli az egyik nyugatnémet lap:

"A nyugatnémet külügyminisztérium különleges információs telefon-szolgálatot állított fel külföldre utazó állampolgárai számára. A 0228-170-es telefonszámon tájékoztatják a Kelet-Európába utazókat az ottani helyzetről." Nos felhívtam az említett számot, ahol élőben, - tehát nem automatáról! - jelentkezett egy hölgy és Magyarországgal kapcsolatban a következőket mondotta.

"A magyar kormány közölte, hogy a radioaktivitás csökkenő tendenciát mutat." - mondotta a telefonos kisasszony majd hozzátette, hogy államilag ellenőrzött tejet szabad csak inni és a leveles zöldségeket, saláta féléket jól meg kell mosni. Részletes

tájékoztatót nem tudott adni, mert - mint mondotta, a kelet-európai országok nem közölnek elegendő adatot. Mindenesetre azt ajánlja, ha kis gyermekkel utazom, akkor vigyek elég süritett tejet magammal.